

Zintegrowany sprawczo-wspólnotowy model narcyzmu kolektywnego: Implikacje dla relacji międzygrupowych, myślenia spiskowego i poparcia dla populistów

W ostatnich latach miał miejsce gwałtowny postęp naukowy w zakresie badania ideologii politycznej (w tym poparcia dla partii populistycznych), relacji międzygrupowych i narcyzmu (czyli egocentrycznego, dominującego i wyzyskującego innych ludzi nastawienia, przejawiającego się zarówno na poziomie indywidualnym jak i grupowym). Choć wydaje się, że badania nad narcyzmem kolektywnym nie mogą już dostarczyć zbyt wiele nowej wiedzy w zakresie rozumienia sympatii dla populizmu i negatywnego nastawienia do grup obcych, wciąż wiele pytań pozostaje bez odpowiedzi. Uprzedzenia, wiara w teorie spiskowe i poparcie dla partii populistycznych tworzą błędne koło, które wydaje się być szczególnie atrakcyjne dla osób przywiązanych ślepo do własnej grupy. Wciąż jednak nie wiemy dokładnie, jakie mechanizmy psychologiczne odpowiadają za przyjmowanie ideologii populistycznej i na ile są one typowe dla osób cechujących się narcyzmem kolektywnym.

Nasz projekt opiera się na nowo zaproponowanym modelu sprawczo-wspólnotowego narcyzmu kolektywnego. Zgodnie z tym modelem, umacnianie grupowego ja (tj. pozytywnego wizerunku grupy własnej) opiera się zarówno na postrzeganej sprawczości (tj. wyjątkowych kompetencjach lub sile własnej grupy), jak i postrzeganej wspólnotowości (tj. wyjątkowej moralności lub życzliwości własnej grupy), skutkując wyraźnym wpływem na relacje międzygrupowe. Zakładamy, że narcyzi grupowi sprawczy są szczególnie wrażliwi na realistyczne zagrożenia (czyli te dla ich osobistego bezpieczeństwa), podczas gdy narcyzi grupowi wspólnotowi są wrażliwi na zagrożenia symboliczne (czyli te dla ważnych dla nich wartości i norm). W rezultacie są uprzedzeni do tych, którzy im zagrażają, wierzą w te teorie spiskowe, które odnoszą się do ich obaw i wspierają te partie polityczne, które oferują rozwiązania tych zagrożeń, które są dla nich ważne. Sprawczy narcyzi kolektywni są uprzedzeni do imigrantów ekonomicznych, popierają teorie spiskowe wyjaśniające koronawirus jako broń biologiczną i wspierają ruchy populistyczne głoszące wielkość własnej grupy czy potęgę ekonomiczną swojego narodu, podczas gdy wspólnotowi narcyzi kolektywni są uprzedzeni do mniejszości seksualnych, popierają teorie spiskowe tłumaczące koronawirus jako atak na zachodni styl życia i wspierają te ruchy populistyczne, które chronią tradycyjny światopogląd lub głoszą ucieczkę przed chciwym establishmentem. Zarówno wśród wyborców lewicowych, jak i prawicowych można odnaleźć kolektywnych narcyzów zarówno sprawczych jak i wspólnotowych, jednak narcyzi sprawczy interesują się kwestiami ekonomicznymi, a wspólnotowi kwestiami ideologicznymi.

W projekcie planujemy badania przekrojowe, podłużne i eksperymentalne w krajach o różnych systemach politycznych, zróżnicowanej stabilności tych systemów politycznych i odmiennych tradycjach religijnych. Naszym celem jest zbadanie kolektywnego narcyzmu (zarówno sprawczego, jak i wspólnotowego) w połączeniu z różnymi tożsamościami grupowymi (narodową, religijną i organizacyjną), po to, by zbadać w sposób systematyczny „działanie” narcystycznego przywiązania do grupy własnej.

Główne cele badawcze naszego projektu to: (1) walidacja naszego modelu teoretycznego, (2) zbadanie roli narcyzmu kolektywnego w akceptowaniu ideologii populistycznej (3) zbadanie znaczenia czynników sytuacyjnych, motywacyjnych i poznawczych odpowiadających za niechęć do konkretnych grup społecznych, wiarę w teorie spiskowe i popieranie partii używających retoryki populistycznej. W tym celu proponujemy serię 12 badań wykorzystujących podejście korelacyjne, podłużne i eksperymentalne. W ramach projektu przeprowadzimy badania w różnych krajach (Polska, Indie, Turcja, USA) o odmiennych tradycjach politycznych i religijnych. Połączymy analizy ilościowe i jakościowe, aby zrozumieć, w jaki sposób różne rodzaje kolektywnego narcyzmu wpływają na uprzedzenia, myślenie spiskowe oraz poparcie dla partii populistycznych. Wyniki naszych badań pomogą wyjaśnić mechanizmy akceptacji dezinformacji i procesy prowadzące do wzrostu populistycznych nastrojów, jednocześnie wskazując, jak można ograniczyć ich negatywne skutki, a nawet dopatrzeć się nieoczywistych pozytywnych przejawów narcyzmu kolektywnego (jak pomoc humanitarna).